

Vergaderjaar 1985–1986 Nr. 149g

19305

Wijziging van de Wet investeringsrekening, de Wet op de inkomstenbelasting 1964, de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en de Algemene wet inzake rijksbelastingen (afschaffing negatieve aanslag in het kader van de Wet investeringsrekening)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 15 april 1986

De leden van de vaste Commissies voor Economische Zaken en voor Financiën hadden zich na ontvangst van de nadere memorie van antwoord uitvoerig beraden op de verder te nemen stappen. Zij verwezen hiervoor mede naar de brief van de voorzitters van de beide commissies van 25 maart jl.

Terugwerkende kracht

De leden van de fractie van het C.D.A. gingen uit van het feitelijke gegeven dat het voorstel zoals het thans voorligt, als datum van inwerkingtreding 1 april 1986 noemt. In deze vorm is het voorstel voor deze leden niet aanvaardbaar, omdat bij ongewijzigde plaatsing in het Staatsblad terugwerkende kracht aan verzwarende maatregelen zou worden verleend. De aan het woord zijnde leden gingen ervan uit dat ook wij dit gevolg in het algemeen niet wenselijk achten. Voorts was het deze leden gebleken dat het feit, dat het voorstel niet voor 1 april in de Eerste Kamer in mondelinge behandeling kon worden genomen, bij belanghebbenden als vanzelfsprekend de verwachting heeft gewekt, dat de datum van inwerkingtreding alsnog zou worden gewijzigd. De aan het woord zijnde leden zouden dan ook de behandeling van het onderhavige voorstel willen opschorten tot een aanvullend wetsvoorstel de Eerste Kamer heeft bereikt. Zij constateerden hierbij nadrukkelijk, dat de uitnodiging tot het indienen van een nader wetsvoorstel geen oordeel in enige zin over het kernvoorstel impliceert.

De leden van de fractie van de V.V.D. betreurden het, dat de behandeling van het onderhavige voorstel niet voor 1 april kon worden afgerond. De aan het woord zijnde leden wezen erop, dat tijdig is gesuggereerd geen datum in het voorstel op te nemen. Nu dat wel het geval is, zal naar hun opvatting een novelle nodig zijn om terugwerkende kracht te voorkomen. De aan het woord zijnde leden stelden voor alle zekerheid, hoewel hun standpunt bekend mag worden verondersteld, dat geen medewerking zal worden verleend aan een voorstel dat terugwerkende kracht inhoudt. Deze leden merkten op dat, gegeven de onduidelijkheid die het kabinet ter zake heeft doen ontstaan, kennelijk een duidelijker standpunt noodzakelijk is.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wensten te vernemen waarom het kabinet, dat zich zoveel inspanning heeft getroost het onderhavige wetsvoorstel voor 1 april in het Staatsblad te kunnen plaatsen, blijkens berichten in de pers over het bezwaar van terugwerkende kracht is heen gestapt.

Wij willen de leden van de fracties van het C.D.A. en de V.V.D. antwoorden, dat het ons spijt, dat onze uiteenzettingen in de nadere memorie van antwoord deze leden onvoldoende basis hebben kunnen geven om tot mondelinge behandeling van het onderhavige voorstel voor de beoogde ingangsdatum van 1 april over te gaan.

Ook wij zijn van mening, zo willen wij de leden van de fracties van het C.D.A., de V.V.D. en de P.v.d.A. antwoorden, dat in het algemeen grote terughoudendheid moet worden betracht bij het verlenen van terugwerkende kracht aan maatregelen die tot een verzwaring leiden. Redenen voor het toekennen van terugwerkende kracht kunnen zijn gelegen in het voorkomen van zogenaamde aankondigingseffecten en het tegengaan van oneigenlijk gebruik of misbruik van een wettelijke voorziening. Daarnaast kan ook voorkeur van het bedrijfsleven voor een van tevoren vaststaande ingangsdatum een overweging vormen. Bij het onderhavige wetsvoorstel zijn deze aspecten aanwezig. Het aanvankelijke wetsvoorstel voorzag in een ingangsdatum van 1 januari 1986. Aan een andere datum dan de aanvang van een kalenderjaar zijn vanuit het oogpunt van de uitvoering bezwaren verbonden. Toen echter duidelijk was dat de behandeling van het onderhavige voorstel pas geruime tijd na 1 januari 1986 zou kunnen worden afgerond, hebben wij, gezien het afwijzende standpunt dat vanuit de Staten-Generaal met betrekking tot terugwerkende kracht van dit voorstel naar voren is gebracht, bij nota van wijziging voorgesteld de ingangsdatum te verschuiven naar 1 april 1986, ondanks de bezwaren die aan dit uitstel zijn verbonden. Wij waren bij indiening van die nota van wijziging van mening, dat verschuiving van de ingangsdatum naar 1 april voldoende ruimte zou bieden voor een zorgvuldige parlementaire behandeling. Toen uit de brief van de voorzitters van de vaste Commissies voor Economische Zaken en voor Financiën van 25 maart jl. bleek, dat de mondelinge behandeling van het voorstel door de Eerste Kamer niet voor 1 april zou plaatsvinden, was het kabinet aanvankelijk van oordeel dat, gelet op de hiervoor genoemde aspecten van het onderhavige voorstel die een terugwerkende kracht zouden kunnen rechtvaardigen en de eerder voorgestelde verschuiving van de ingangsdatum van 1 januari naar 1 april alsmede op de budgettaire consequenties van een verder uitstel, een zeer beperkte terugwerkende kracht tot 1 april aanvaardbaar zou zijn, te meer daar velen in het bedrijfsleven waarschijnlijk dit effect niet als zodanig ervaren in het licht van de reeds geruime tijd geleden aangekondigde datum van 1 april. Gezien het duidelijk afwijzende standpunt van de leden van de fracties van het C.D.A. en de V.V.D. ten aanzien van terugwerkende kracht van het onderhavige voorstel tot ook 1 april 1986, is inmiddels een novelle, die ertoe strekt de ingangsdatum te verschuiven naar 1 mei 1986, bij de Tweede Kamer ingediend. Dit verder uitstel leidt tot extra WIR-uitgaven van circa f 165 mln. op transactiebasis in 1986. Het kaseffect daarvan zal voornamelijk in 1987 neerslaan, en belooft dan circa f 115 mln. Het kabinet beraadt zich nog over de wijze van de dekking van het daardoor ontstane probleem voor de begroting 1987.

Nadere vragen C.D.A.-fractie

De leden van de fractie van het C.D.A. hadden nog vragen naar aanleiding van de nadere memorie van antwoord. Deze leden moesten opnieuw tot hun spijt constateren dat zij nog steeds het inzicht misten hoe de structurele budgettaire bate van het voorstel is berekend en in onderdelen is samengesteld, gerelateerd aan de doelstellingen van het

wetsvoorstel. In dit kader vroegen de aan het woord zijnde leden een betere verantwoording van de opbrengst van de component «bestrijding oneigenlijk gebruik», voor zover die betrekking heeft op het zogenaamde «weglekken naar het buitenland». Is het niet onvermijdelijk, zo vroegen deze leden, dat de ramingen hiervoor op micro-economisch inzicht van met name de inspecties der vennootschapsbelasting berusten?

Het onderhavige voorstel behelst afschaffing van de negatieve aanslag in het kader van de WIR en invoering van een verrekeningsstelsel voor WIR-premies dat aansluit bij het stelsel van de fiscale verliescompensatie. Dit heeft tot gevolg dat in dit voorstel de verrekening van investeringsbijdragen te vergelijken is met de wijze waarop de vroegere investeringsaftrek werd geëffectueerd. Op grond hiervan mag naar onze mening voor de raming van de budgettaire effecten van het onderhavige voorstel een groot gewicht worden toegekend aan de verrekeningspatronen die bij de vroegere investeringsaftrek werden gerealiseerd. De ervaringscijfers over de investeringsaftrek geven aan dat over een aantal jaren bezien zo'n 60% van de investeringsstimulans kon worden verrekend met belasting over het investeringsjaar en dat van de resterende 40% ongeveer de helft werd verrekend met belasting over de andere verrekenjaren, zodat circa 20% van de stimulans definitief verloren ging. Het laatstgenoemde gegeven vormt de basis van de raming van de structurele budgettaire bate van het onderhavige voorstel.

Het gegeven dat onder de vroegere investeringsaftrek zo'n 40% van de stimulans niet kon worden geëffectueerd met de belasting over het investeringsjaar, is vervolgens geconfronteerd met recente informatie over het bedrag van de zogenaamde VTI-verklaringen. Dit bedrag geeft een indicatie van de kwantitatieve betekenis van de negatieve aanslag, alhoewel het daarvoor niet geheel representatief is. Het bedrag van de VTI-verklaringen beliep gemiddeld ongeveer 50% van het totaal van de WIR-premies. Voorts kan de genoemde 40% worden geconfronteerd met het aandeel van de WIR-premies waarvan met grote zekerheid mag worden aangenomen dat zij werden verrekend via een negatieve aanslag, omdat zij werden toegekend aan Vpb-ondernemingen met een negatieve belastbare winst en aan IB-ondernemingen met een winst van minder dan ongeveer f 25 000. Dit aandeel beliep in 1982 ongeveer 30% van de WIR-premies. Informatie over de WIR-premies die ten dele worden verrekend met belasting en ten dele worden toegekend via een negatieve aanslag, is niet beschikbaar. Op grond van deze confrontaties mag naar onze mening de informatie over het verrekeningspatroon van de vroege investeringsaftrek als een verantwoord uitgangspunt worden beschouwd voor de berekening van de budgettaire effecten van het onderhavige voorstel. De raming van het budgettaire effect is derhalve geheel gebaseerd op gegevens op macro-niveau. Kwantitatieve informatie over de verschillende groepen bedrijven die ingevolge het voorstel hun WIR-premies niet meer zullen kunnen effectueren, is niet beschikbaar. Wel hebben wij voor de beoordeling van de consequenties van het voorstel getracht op kwalitatieve wijze inzicht te geven in de vraag om welke groepen bedrijven het hierbij gaat.

Bij onze beschouwing kwamen wij tot de conclusie dat de volgende groepen bedrijven geconfronteerd zouden kunnen worden met een blijvend verlies aan WIR-aanspraken:

1°. Ondernemingen die door constructies fiscaal verliesgevend zijn of onvoldoende belasting betalen. Dit betreft bedrijven die erin slagen op oneigenlijke wijze hun fiscale winst te verminderen of winst te verzwijgen. Bij het instituut van de negatieve aanslag heeft een dergelijke handelwijze niet de consequentie dat de mogelijkheid om WIR-premies te effectueren vermindert dan wel verloren gaat. Als voorbeeld van een constructie om fiscale winst te verminderen, hebben wij genoemd de zogenaamde renteconstructie, waarbij binnenlandse ondernemingsactiviteiten worden gefinancierd met vreemd vermogen aangetrokken van buitenlandse

gelieerde instellingen, terwijl dit niet berust op normale economische of financiële gronden, maar louter op fiscale overwegingen. Behalve in evidente gevallen, is in de praktijk zeer moeilijk vast te stellen of economische dan wel fiscale motieven ten grondslag liggen aan de uit het buitenland aangetrokken lening. Door deze beoordelingsproblematiek is het, zelfs op basis van informatie van de inspecties over individuele gevallen, vrijwel onmogelijk een verantwoorde schatting te maken van de mogelijke totale omvang van het zogenaamde «weglekken naar het buitenland».

2°. Instellingen die ter verkrijging van WIR-premies de profitsfeer opzoeken. Hieromtrent merken wij op, dat ondanks de maatregelen die zijn genomen in het kader van de bestrijding van de zogenaamde profit-routing, mogelijkheden voor oneigenlijk gebruik in deze sfeer resteren, die zonder afschaffing van de negatieve aanslag zeer moeilijk zijn tegen te gaan. Gedacht kan worden aan het onderbrengen van publieke activiteiten in een belastingplichtig lichaam.

3°. Ondernemingen die gedurende een periode van twaalf jaren onvoldoende winst maken om hun WIR-aanspraken (volledig) met belasting te kunnen verrekenen en ondernemingen die worden gestaakt, terwijl nog te verrekenen investeringsbijdragen aanwezig zijn. Vanuit economisch oogpunt lijkt het onwaarschijnlijk, dat bedrijven die gedurende een zo lange periode slechts marginale resultaten behalen, omvangrijke investeringen verrichten. Onderzoeksgegevens ondersteunen deze opvatting. Het komt ons daarom voor, dat van deze twee groepen bedrijven het merendeel zal worden gevormd door bedrijven die hun activiteiten na verloop van tijd staken.

Met belangstelling hadden deze leden ook kennis genomen van de reactie op de uitvoerige berekeningen van de leden van de fractie van de V.V.D. inzake het MKB en met name van de opmerking dat wij deze berekeningen tot op zekere hoogte delen. De leden achtten onze conclusie dat een bedrag van f 500 mln. voor het MKB (inclusief landbouw) «duidelijk te hoog is» weinig overtuigend, en vragen tot welk bedrag wij zelf binnen zekere marges voor deze sector komen. De aan het woord zijnde leden achtten dit gegeven essentieel voor de beoordeling van het wetsvoorstel, zoals zij reeds eerder bij herhaling hadden doen blikken.

Naar aanleiding van deze vraag willen wij opmerken dat onder het MKB in het algemeen wordt verstaan ondernemingen met minder dan 100 werkzame personen. Deze definitie omvat een zeer uiteenlopende groep ondernemingen die in alle sectoren werkzaam zijn en, afhankelijk van de rechtsvorm, onderworpen zijn aan de inkomstenbelasting of de vennootschapsbelasting. Omdat fiscale gegevens niet worden uitgesplitst naar grootte-klasse van het aantal werkzame personen per onderneming, is geen feitelijke formatie beschikbaar over het belang van de WIR voor het MKB als geheel. Wel kan, zoals door de leden van de fractie van de V.V.D. is gedaan, het aandeel van deze sector in de WIR worden benaderd met behulp van het aandeel van die sector in het totaal van de investeringen. Dit geeft echter nog geen indicatie voor het aandeel van deze sector in het bedrag aan WIR-premies dat via een negatieve aanslag wordt toegekend. Voorts moet worden bedacht dat voor de vraag in hoeverre deze sector een definitief premieverlies ondervindt als gevolg van het onderhavige voorstel, niet alleen het aandeel van deze sector in de negatieve aanslag van belang is, maar ook de geboden verrekeningsmogelijkheden.

Bij nadere kwalitatieve beschouwing zijn er redenen om aan te nemen dat het MKB minder dan evenredig met zijn aandeel in de investeringen door het voorstel zal worden getroffen. In de eerste plaats willen wij opmerken dat kleinere bedrijven in vrij sterke mate zijn aangewezen op interne financiering. Dit gegeven heeft onder meer ten grondslag gelegen aan faciliteiten als de zelfstandigenaftrek en de fiscale oudedagsreserve.

Dit betekent dat de investeringen in belangrijke mate moeten worden gefinancierd uit afschrijvingen en de netto winst na belastingheffing. Voorts zal bij financiering met behulp van bankkrediet de hoogte van de winst een belangrijke factor zijn voor de omvang van het te verlenen krediet. Doordat aldus de hoogte van de winst in sterke mate de omvang van de investeringen bepaalt, mag worden aangenomen dat in het MKB doorgaans relatief grote mogelijkheden aanwezig zullen zijn voor verrekening van WIR-premies. In de tweede plaats moet worden bedacht dat een belangrijk deel van het MKB bestaat uit ondernemingen in de sfeer van de inkomstenbelasting. Anders dan in de sfeer van de vennootschapsbelasting kunnen in de inkomstenbelasting WIR-premies worden verrekend met de belasting over het gehele winstinkomen, inclusief dat deel van de winst dat kan worden beschouwd als beloning voor de arbeidsprestatie van de ondernemer. In de sfeer van de vennootschapsbelasting wordt dit loon in mindering gebracht op de winst. Daarnaast kunnen zelfstandigen premies verrekenen met de loon- en inkomstenbelasting over inkomen uit andere bronnen dan winst uit onderneming. Verder is in de IB-sfeer bij start achterwaartse verrekening mogelijk en bij staking voorwaartse verrekening, terwijl dit in de Vpb-sfeer niet het geval is.

Op grond van deze kwalitatieve beschouwing komt het ons voor dat het MKB *minder dan evenredig met zijn aandeel in de investeringen nadeel* zal ondervinden van de afschaffing van de negatieve aanslag. Het bedrag van f 500 mln. dat de leden van de fractie van de V.V.D. hebben genoemd, gaat uit van een evenredig nadeel en is daarom naar ons inzicht te hoog. Een betrouwbare kwantitatieve raming van het nadeel dat het MKB als geheel zal ondervinden is, bij gebrek aan cijfermatige gegevens, echter niet te geven. Wel hebben wij in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer aangegeven dat afschaffing van de negatieve aanslag voor ondernemingen in de sfeer van de IB, die een belangrijk onderdeel van het MKB vormen, naar zeer globale schatting zou leiden tot een definitief premieverlies in de orde van grootte van f 100 mln.

Ten slotte willen wij ten behoeve van de beoordeling van ons voorstel onze beschouwing in herinnering roepen eerder in deze nota, waarin wij hebben aangegeven bij welke groepen ondernemingen het nadeel neerslaat. Het gaat daarbij in de kern om bedrijven die erin slagen hun fiscale winst weg te werken of te verzwijgen en om bedrijven die door onvoldoende rentabiliteit hun onderneming moeten staken. Daarnaast zou er nadeel kunnen ontstaan voor de groep zelfstandigen die structureel in een marginale inkomenspositie verkeren. Gezien de relatie tussen inkomen na consumptie en investeringen, die voor deze groep sterk zal gelden, is het echter niet waarschijnlijk dat in die situatie veel geïnvesteerd zal worden. Overigens willen wij er in dit verband op wijzen, dat de groep zelfstandigen met een structureel marginaal inkomen aanzienlijk kleiner zal zijn dan het aantal zelfstandigen dat in een individueel jaar een zeer laag inkomen heeft. Zo blijkt de groep zelfstandigen met een eenmalige uitkering een in- en uittreding van ongeveer 50% te vertonen. De groep ondernemers met een structureel marginaal inkomen, waarvan een vrij aanzienlijk deel vermoedelijk bestaat uit ouderen, vormt onderwerp van het saneringsbeleid mede met het oog op structuurverbetering. Wij stellen ons voor ongeveer de helft van de f 105 mln. die in samenhang met het onderhavige voorstel is uitgetrokken voor tegemoetkoming aan knelpunten, te bestemmen voor het vergemakkelijken van bedrijfsbeëindiging.

De aan het woord zijnde leden vroegen in een ramingspercentage aan te geven hoeveel het totaal aan investeringsbijdragen dat via een negatieve aanslag wordt toegekend, lager is dan het totaal van de afgegeven VTI-verklaringen.

Dienaangaande merken wij op dat het bedrag van de VTI-verklaringen gemiddeld genomen ongeveer 50% van het totale bedrag aan WIR-premies beliep. Zoals eerder in deze nota is uiteengezet, wordt het bedrag aan

WIR-premies dat niet kan worden verrekend met de belasting over het investeringsjaar geraamd op ongeveer 40%. Het laatstgenoemde percentage geeft aan welk deel van de WIR-premies zal worden uitgekeerd door middel van de negatieve aanslag. Hieruit kan worden afgeleid dat naar raming het bedrag aan WIR-premies dat wordt verrekend via een negatieve aanslag circa 80% beloopt van het totale bedrag van de afgegeven VTI-verklaringen.

De aan het woord zijnde leden vroegen of hun vermoeden juist zou kunnen zijn, dat toelaatbare hantering van lease niet alleen leidt tot derving van WIR-premies, maar ook nog tot vermindering van de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

Ten antwoord op deze vraag merken wij op, dat de lessor die bedrijfsmiddelen, niet zijnde gebouwen, in operationele lease geeft, in beginsel recht kan doen gelden op WIR-premies. Voor zover hij de premie doorgeeft in de vorm van lagere leasetermijnen, leidt dit – in vergelijking met de situatie dat dit niet geschiedt – tot vermindering van zijn fiscale winst, waartegenover echter een nanvenante vergroting van de fiscale winst van de lessee staat. Of er per saldo een effect op de vennootschapsbelasting optreedt, hangt af van de specifieke omstandigheden. Voor het geval van financiële lease merken wij op, dat de lessee de WIR-gerechtigde is, zodat er geen afzonderlijk effect op de vennootschapsbelasting zal optreden.

Meer in algemene zin stelden de leden van de fractie van het C.D.A. de vraag, of het niet onze voorkeur zou kunnen hebben het onderhavige voorstel nader in overweging te nemen in het kader van een totale afweging van het gehele stelsel van de WIR in vergelijking met het systeem van vervroegde afschrijving en investeringsaftrek.

Wij willen deze leden antwoorden, dat, gezien de motieven die aan het onderhavige voorstel ten grondslag liggen, het voorstel naar onze mening op zichzelf kan worden geoordeeld, en los staat van een meer algemene afweging tussen het stelsel van de WIR en het systeem van vervroegde afschrijving en investeringsaftrek. De aanmerkelijke verbetering van de financiële positie van het bedrijfsleven maakt de bijzondere voorziening van de negatieve aanslag niet langer noodzakelijk. Daardoor moet aan de bezwaren van oneigenlijk gebruik van dit instituut een zwaarder gewicht worden toegekend dan voorheen. Deze twee overwegingen worden nog versterkt door de omvangrijke budgettaire problematiek waarmee het Rijk thans wordt geconfronteerd. Bovendien willen wij er met nadruk op wijzen dat door afschaffing van de negatieve aanslag in combinatie met het voorgestelde verrekeningssysteem de investeringsstimulering op meer marktconforme wijze zal geschieden. In dit kader kan nog worden opgemerkt, dat vervanging van de WIR door een stelsel van investeringsaftrek en vervroegde afschrijving een omvangrijke operatie zou zijn. Of een dergelijke operatie wenselijk is, kan slechts na een zorgvuldige afweging worden beoordeeld. In het heroverwegingsonderzoek van de WIR dat thans gaande is, wordt onder meer deze vraag in de beschouwing betrokken. In dit heroverwegingsonderzoek wordt overigens een vergelijking gemaakt tussen een investeringsaftrek en de WIR zonder negatieve aanslag. In dit verband wijzen wij erop dat een investeringsaftrek geen mogelijkheden biedt voor een negatieve aanslag. Zonder op het heroverwegingsonderzoek vooruit te lopen, willen wij nog memoreren, dat de netto investeringsimpuls van een investeringsaftrek voor ondernemers in de sfeer van de inkomstenbelasting afhankelijk is van de hoogte van de marginale druk van de inkomstenbelasting en de premies volksverzekeringen.

Nadere vragen V.V.D.-fractie

De behoefte van de leden van de fractie van de V.V.D. aan schriftelijke voortzetting van de discussie concentreerde zich op ons standpunt, dat er

geen negatieve effecten van het voorstel uitgaan op de investeringsbereidheid van het bedrijfsleven. Zij concluderen daaruit dat wij onze opvatting handhaven dat het voorstel niet leidt tot vermindering van de investeringsimpuls voor levensvatbare bedrijven. Omdat cijfermatige benaderingen zich minder lenen voor een mondelinge behandeling gingen deze leden nader op dit aspect in. De aan het woord zijnde leden bleven zich afvragen of het voorstel slechts een verandering in uitbetalingsmethodiek inhoudt. Voor investeringen die, al dan niet gedeeltelijk, via een negatieve aanslag worden gepremieerd daalt, aldus deze leden, het premiepercentage gemiddeld tot de helft.

De stelling van deze leden is kennelijk gebaseerd op onze raming dat gemiddeld ongeveer 50% van de WIR-premies die in de huidige situatie worden uitgekeerd via de negatieve aanslag, in ons voorstel uiteindelijk niet verrekend zal kunnen worden. Voor alle duidelijkheid willen wij er in dit verband op wijzen dat dit percentage een gemiddelde is, en daarom niet mag worden toegepast op levensvatbare bedrijven. Op grond van onze beschouwing eerder in deze nota over de bedrijven die met een definitief verlies van WIR-premies zullen worden geconfronteerd, gaan wij ervan uit dat dit verlies vrijwel geheel zal optreden bij ondernemingen die door onvoldoende rentabiliteit genoodzaakt zijn te staken en bij bedrijven die weliswaar levensvatbaar zijn maar erin slagen winst weg te werken of te verzwijgen.

Ten aanzien van onze opvatting dat, gezien de verrekeningsperiode van twaalf jaren, niet gesproken kan worden van een vermindering van de investeringsimpuls van levensvatbare bedrijven, merkten deze leden op, dat bedrijven niet slechts eens in de twaalf jaar investeren doch veel regelmatig, waardoor een opeenstapeling van WIR-aanspraken en verrekeningsperiodes ontstaat en op één periode de (gedeeltelijke) aanspraken van meer investeringen zullen drukken. De effectieve verrekeningsperiode is, aldus deze leden, dientengevolge aanmerkelijk korter. Daardoor zullen ook renderende bedrijven premieverliezen kunnen lijden, ofwel doordat het rentabiliteitsherstel nog onvoldoende is, ofwel omdat er ambitieuze investeringsplannen bestaan, hetgeen het Nederlandse bedrijfsleven nu juist nodig heeft.

De stelling van deze leden dat voor de regelmatig investerende ondernemingen de effectieve verrekeningsperiode aanmerkelijk korter is dan twaalf jaren, kunnen wij niet onderschrijven. Voor bedrijven die eenmalig investeren geldt, dat de WIR-premie verrekend kan worden met belasting over het investeringsjaar en over de elf andere verrekeningsjaren. Voor bedrijven die gedurende een aaneengesloten reeks van jaren investeren geldt dat de WIR-premies over die investeringen ieder voor zich op dezelfde wijze verrekend kunnen worden als bij een eenmalige investering. Doordat de verrekeningsperiode telkenjare één jaar opschuift, is het totale aantal verrekenjaren elf jaren groter dan het aantal investeringsjaren. Voorts willen wij erop wijzen dat het voorgestelde verrekeningsstelsel erop is gericht effectivering van WIR-premies mogelijk te maken bij tijdelijke onevenwichtigheden tussen de investeringsomvang en de hoogte van de winst. Het verrekeningsstelsel is niet bedoeld om een oplossing te bieden voor bedrijven die, over een lange periode bezien, er niet in slagen voldoende rendement te behalen. In dit verband moet verder nog worden bedacht dat, zeker over zo'n lange periode bezien, mag worden aangenomen dat ondernemingen de omvang van hun investeringen afstemmen op hun winstmogelijkheden. Op grond van het voorgaande zijn wij van mening dat bij het voorgestelde verrekeningsstelsel bedrijven met een rendement dat in verhouding tot hun investeringen tijdelijk laag is, in het algemeen geen definitief premieverlies zullen ondervinden. Wel kan er in die gevallen een liquiditeitsnadeel ontstaan. Dit liquiditeitsnadeel betekent uiteraard enige vermindering van de investeringsimpuls. Indien ons voorstel evenwel wordt vergeleken met een in opbrengst even grote verlaging van de WIR-basispremie is het

duidelijk, dat de vermindering van de impuls in dat geval veel groter zou zijn, omdat het dan niet alleen zou gaan om een eventueel liquiditeitsnadeel, maar om het geheel wegvallen van dat deel van de premie.

De aan het woord zijnde leden gingen in op de kanttekeningen die wij in de nadere memorie van antwoord hebben geplaatst bij hun uitvoerige berekeningen van de effecten van het voorstel voor het MKB. Ten aanzien van onze opmerking, dat het totale bedrag van de VTI-verklaringen hoger zou zijn dan dat van de negatieve aanslag, wezen deze leden op de stelling uit de memorie van toelichting dat het VTI-bedrag niet geheel representatief is voor de negatieve aanslag. Zij concluderen daaruit dat het VTI-bedrag kennelijk wel grotendeels representatief is. Daarenboven wezen deze leden erop dat voor negatieve aanslagen tot f 25 000 geen VTI-verklaring kan worden verkregen, terwijl negatieve aanslagen beneden dit bedrag vooral het MKB zullen betreffen.

Wij willen deze leden antwoorden, dat onze opmerkingen in de nadere memorie, dat het totale VTI-bedrag niet zonder meer representatief is voor het totaal van investeringsbijdragen dat via een negatieve aanslag wordt verrekend, van feitelijke aard is. Uit onze beschouwingen ter zake eerder in deze nota blijkt dat het bedrag aan WIR-premies dat via een negatieve aanslag wordt uitbetaald geraamd mag worden op circa 80% van het totale VTI-bedrag. Dit betekent niet dat wij ervan uitgaan dat dit gemiddelde percentage geldt voor alle deelsectoren. Indien het aandeel van een bepaalde categorie bedrijven in het totaal van de VTI-verklaringen bekend is, mag dus niet zonder meer worden aangenomen dat dit aandeel ook representatief is voor het aandeel van die categorie in de negatieve aanslag. Zo kan bijvoorbeeld het feit dat het aandeel van de IB-sector in de VTI-verklaringen de laatste jaren globaal 10 à 12% bedraagt, terwijl het aandeel van die sector in de WIR-premies circa 25% beloopt, enerzijds worden veroorzaakt door het door de aan het woord zijnde leden gememoreerde gegeven dat VTI-verklaringen slechts mogelijk zijn voor WIR-premiebedragen van ten minste f 25 000. Anderzijds is het denkbaar dat in de IB-sector in geringe mate gebruik wordt gemaakt van het instituut van de negatieve aanslag.

Naar aanleiding van onze tweede kanttekening in de nadere memorie, te weten dat het aandeel van het MKB in de investeringen niet zonder meer maatgevend is voor het aandeel van deze sector in de negatieve aanslag, merkten deze leden op, dat het aandeel van het MKB in de investeringen gemakshalve gelijk is gesteld aan het aandeel van deze sector in de WIR. Dit geldt, aldus deze leden, welhaast per definitie, zeker als wordt bedacht dat het gemiddelde premiepercentage voor het MKB als gevolg van de KST waarschijnlijk nog wat hoger is. Als het aandeel in de investeringen niet maatgevend zou zijn voor het aandeel in de negatieve aanslag, zo merkten deze leden op, zou dit betekenen dat het MKB in mindere mate recht doet gelden op de regeling van de negatieve aanslag. Dit is, aldus deze leden, niet waarschijnlijk, gelet ook op de opmerking ten aanzien van het MKB op bladzijde 12 en 13 van de memorie van toelichting.

Dienaangaande willen wij opmerken dat wij niet hebben ontkend dat het aandeel van deze sector in de investeringen een redelijke indicatie vormt voor zijn aandeel in de WIR. Hieruit volgt echter nog niet dat het aandeel van deze sector in de investeringen representatief is voor het aandeel van die sector in de negatieve aanslag. Verder willen wij erop wijzen dat het aandeel van een sector in de negatieve aanslag niet representatief is voor het aandeel van die sector in het definitieve premieverlies dat door het onderhavige voorstel ontstaat. Daarvoor is immers ook van belang in welke mate die sector gebruik zal kunnen maken van de geboden verrekeningsmogelijkheden. In de memorie van toelichting hebben wij gesteld dat er, op grond van de grote spreiding van het MKB over bedrijfstakken geen reden is om aan te nemen dat het MKB in zijn algemeenheid door het voorstel meer dan evenredig zal worden geconfronteerd met een verlies van premies of een vertraging in de verrekening van investeringsbijdragen. Daaraan werd toegevoegd dat

bovendien moet worden bedacht dat de mogelijkheden tot voorwaartse en achterwaartse verrekening van WIR-premies voor ondernemers en achterwaartse verrekening van WIR-premies voor ondernemers in de IB-sfeer ruimer zijn dan voor ondernemingen in de Vpb-sfeer. Eerder in deze nota hebben wij naar aanleiding van vragen van de leden van de fractie van het C.D.A. nader uiteengezet, waarom naar ons inzicht de verrekeningsmogelijkheden in het MKB relatief groot zijn.

Vragen D'66-fractie

De leden van de fractie van D'66 maakten zich zorgen over de stroom reacties die na aanneming van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer op gang is gekomen, respectievelijk is aangezwollen. Daarom brachten zij in het verslag nog enkele concrete casusposities naar voren. De aan het woord zijnde leden merkten op, dat wij zowel in de memorie van antwoord als in de nadere memorie hebben volgehouden dat ondernemingen in het MKB de tegenvallers als gevolg van aanneming van dit wetsvoorstel kunnen compenseren. Zij waren niet geheel overtuigd dat in de door hen gepresenteerde concrete gevallen voldoende compensatie in het vooruitzicht wordt gesteld.

Naar aanleiding van deze opmerking willen wij er allereerst op wijzen dat wij niet hebben betoogd dat MKB-ondernemingen in alle gevallen een premieverlies dat aanvankelijk door afschaffing van de negatieve aanslag ontstaat, geheel zullen kunnen compenseren door de geboden verrekeningsmogelijkheden. Wij hebben gesteld dat aangenomen mag worden dat in het MKB en in het bijzonder bij IB-ondernemingen de verrekeningsmogelijkheden relatief ruim zullen zijn.

De becijferingen die de aan het woord zijnde leden presenteerden voor twee casusposities zijn – gegeven de verhouding tussen de investeringsomvang en het winstinkomen waarvan in die casuspositie wordt uitgegaan – in grote lijnen juist. Waar het echter vooral om gaat is de vraag of de verhouding tussen het investeringsbedrag en de winstomvang representatief mag worden geacht. Casus A gaat uit van een startinvestering van f 500 000 en een jaarlijks belastbaar inkomen, met inbegrip van de arbeidsbeloning, van vermoedelijk ongeveer f 25 000. Wij hebben de indruk dat een dergelijke startinvestering niet alleen in absolute omvang, maar ook in verhouding tot de te realiseren winst wel erg hoog is. Indien van een lagere startinvestering of van een hogere winst wordt uitgegaan, nemen de verrekeningsmogelijkheden uiteraard toe. Verder merken wij op dat in deze casus is voorbijgegaan aan de mogelijkheden van achterwaartse verrekening. Casus B heeft betrekking op een bedrijfsovername in de landbouw waarbij de overnameprijs ongeveer f 640 000 bedraagt en de WIR-premie is berekend overeenkomstig de aanschrijving van 11 juli 1985 (transacties tussen naaste verwanten). Op basis van enkele uitgangspunten met betrekking tot de mogelijkheden tot achterwaartse verrekening en het uitgangspunt dat er in de eerste vijf jaren een vrij geringe belasting verschuldigd zal zijn, concludeerden de aan het woord zijnde leden dat in de resterende verrekenjaren het belastbaar inkomen gemiddeld f 36 500 zal moeten bedragen wil volledige verrekening van de WIR-aanspraak mogelijk zijn. Op hun desbetreffende vraag willen wij deze leden antwoorden dat een belastbaar inkomen in de orde van grootte van f 36 500 in verhouding tot een verrichte investering van f 640 000 ons niet irreëel hoog voorkomt.

De Minister van Economische Zaken,
G. M. V. van Aardenne

De Minister van Financiën,
H. O. C. R. Ruding

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. de Koning